

**Yerel Basında Çocuk Odaklı Habercilik:
Akdeniz Gerçek ve Antalya Gündem Gazeteleri Üzerine Bir Araştırma**

Hande Ökeli ULUSOY

İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Genel Gazetecilik Anabilim Dalı

İstanbul

handeokeli@gmail.com

Özet

Geçmişten günümüze çocuğa ve çocukluk haklarına yönelik yaklaşımlar farklılıklar göstermiştir. Tarih boyunca çocuk, kimi zaman bir ilk günah ürünü, kimi zaman yetişkinler dünyasının bir parçası, kimi zaman ise masumiyetin simgesi olarak karşımıza çıkmıştır. Bugün, her ne kadar çocuk ve çocuk hakları yasalar önünde korunuyor olsa da medyada yetişkinler dünyasının hâkimiyetini sürdürdüğünü söylemek mümkündür. Çocuğu ve çocuk haklarını gözetken bir habercilik anlayışı olarak çocuk odaklı habercilik, medyada çocuğu daha fazla görünür kılmayı, bunu yaparken de hak ihlallerinin önüne geçmeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışmada, Antalya yerel basınından Akdeniz Gerçek ve Antalya Gündem gazetelerinde yer alan çocuk içerikli haberler, çocuk odaklı habercilik bağlamında ele alınmıştır. Bu doğrultuda, 21 Eylül 2018 – 4 Ekim 2018 tarihleri arasında dağıtımı yapılan 24 gazete içerik çözümlemesi yöntemiyle incelenmiş ve elde edilen bulgular çocuk odaklı habercilik anlayışına göre yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Hak haberciliği, çocuk odaklı habercilik, çocuk hakları, haber, yerel basın

Child-Based Journalism in Local Media:

A Research on Akdeniz Gerçek and Antalya Gündem Newspapers

Abstact

Approaches to child and childhood rights have differed from past to present. In history, sometimes, the child has appeared as a first sin product, sometimes as a part of the adult world, and sometimes as a symbol of innocence. Today, although children and children's rights are protected by the law, it is possible to state that the domination of the world of adults still continues in the media contents. Child-based reporting aims to make the child more visible in the media.

In this study, child-related news from the Antalya local press named Akdeniz Gerçek and Antalya Gündem, were discussed in the context of child-based journalism. In this respect, 24 newspapers distributed between September 21, 2018 – October 4, 2018 were examined by content analysis method and the findings were interpreted according to child-based journalism approach. As a result of the research, the lack of a right-based understanding in the local media

has become apparent in the child news. It is obvious that children are not sufficiently represented and they cannot express themselves in the local media.

Key Words: Human rights journalism, child-based journalism, child rights, local media

“İnsanlık çocuklara en iyisini sunmayı borçludur.”

Cenevre Beyannamesi, 1924

Giriş

Tarihsel süreç içerisinde, çocuğa ve çocukluk kavramına yönelik farklı bakış açıları ortaya atılmıştır. Bir yetişkinler dünyası olarak görülen ve çocuğa ilişkin tanımların belirsiz kaldığı Antik Çağ’ı, çocuğun ilk günah ürünü olarak kabul edildiği Orta Çağ izlemiştir. Çocuğun, kötülüklerin kaynağı olarak görülen şeytanı anımsattığına inanılan Orta Çağ’da Kilise olumsuz çocuk algısını meşrulaştırmıştır. Çocuğa yönelik bu olumsuz bakış açısının terk edilmesi ise Rönesans sonrası dönemde gerçekleşmiştir (İnal, 2014, s. 74-78)

Neil Postman, çocukluk fikrinin Rönesans’ın büyük ve belki de en insani icatlarından biri olduğunu belirtmekte ve 16. yüzyılda oluştuğunu ya da ortaya çıktığı ifade etmektedir (Postman, 1995, s. 8). Çocuğa yönelik yaklaşımların yanı sıra çocukluk kavramına yönelik tanımlar da farklılık göstermektedir. Postman (1995, s. 7), çocukluğu “toplumsal bir kurgu” olarak ifade ederken, Colin Turnbull evrensel bir olgu olarak ele almakta ve insanın beş yaşam aşamasının¹ ilki olarak değerlendirmektedir (Aktaran Eriksen, 2009, s. 219).

Yasalarda da çocukluk kavramına ilişkin tanımlar bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne göre 18 yaşından küçük herkes çocuk olarak kabul edilmektedir. Türk Ceza Kanunu’nda da bu tanımlı kabul edilmiş ve çocukluğun üst sınırını 18 yaş olarak belirlemiştir (UNICEF, 2004).

2017 yılı Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Türkiye nüfusunun yüzde 28.3’ünü çocuklar oluşturmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu, 2017). Bu oran, Türkiye nüfusunun neredeyse üçte birini çocukların oluşturduğunu göstermektedir. Buna karşın, genel olarak bakıldığında yapılan araştırmalarda Türkiye’deki haberlerde çocuğun yeterince temsil edilmediği, temsil edildiğinde ise suç, şiddet, istismar ya da kaza ve ihmal mağduru gibi

¹ Collin Turnbull’un evrensel olarak nitelendirdiği yaşam evreleri sırasıyla “çocukluk, ergenlik, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık”tır.

olumsuz örneklerle ilişkilendirildiği görülmektedir (Gencel Bek, 2011; Kuş vd. 2016; Yıldız, 2018).

Günümüzde her ne kadar çocuk ve çocuk hakları yasalar önünde korunuyor olsa da medyada yetişkinler dünyasının hâkimiyetini sürdürdüğünü söylemek mümkündür. Çocuğu ve çocuk haklarını gözeten bir habercilik anlayışı olarak çocuk odaklı habercilik, medyada çocuğu daha fazla görünür kılmayı amaçlamaktadır.

Hak haberciliği, insan haklarını merkeze alan bir habercilik anlayışını ifade ederken, çocuk odaklı habercilik, çocuğu ve çocuk haklarını merkeze alan bir habercilik anlayışını benimsemektedir. Çocuk odaklı habercilikte, haberler çocuk haklarına uygun bir şekilde sunulmakta, haberlerde çocukların haklarını ihlâl edecek unsurlar bulunmamaktadır. Genelde hak haberciliği, özelde ise çocuk odaklı habercilikte haber, geleneksel gazeteciliğin tanımlamalarında yer alan unsurları barındırmamaktadır. Geleneksel basın anlayışının ileri sürdüğü “yakınlık, zamanındalık, ilgi çekme vb. haber değerleri, hak haberciliğinde farklılaşmaktadır (Bilik, 2011, s. 123). Dünder ve Deniz, hak odaklı haberciliğin işlevsel olabilmesi için, gazeteciliğin geleneksel kodlarının ve genel geçer ilkelerinin yazı bozumuna uğratılması gerektiğini belirtmektedir (2010, s. 202). Hak haberciliğinin uygulanabilmesi için gazetecinin, haber yaptığı toplumdaki eşitsizliklerin farkına varıp, sadece olanı aktarmaktan öte, bu eşitsizlikleri giderici bir tutumla haberlerini sunması ve toplumu bilinçlendirmeye yönelik bir anlayışı benimsemesi gerekmektedir (Dünder ve Deniz, 2010, s. 202).

Bu çalışmada, Antalya yerel basınından Akdeniz Gerçek ve Antalya Gündem gazetelerinde yayınlanan çocuk içerikli haberler çocuk odaklı habercilik bağlamında değerlendirilmektedir. Çalışmanın ilk bölümünde, hak odaklı habercilik anlayışı ve çocuk odaklı habercilik üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte, çocuk haklarına duyarlı bir habercilik anlayışının geliştirilmesi için çocuk hakları alanında yapılan yasal düzenlemelere değinmek önem taşımaktadır. Bu nedenle, çalışmanın ikinci bölümünde dünyada ve Türkiye’de çocuk hakları alanında yapılan yasal düzenlemelere yer verilmiştir.

Türkiye’de hak haberciliği, çocuk odaklı habercilik, çocuk hakları ve medya konusunda farklı çalışmalar yapılmıştır. Aslıhan Ardıç Çobaner (2015), “Çocuk Hakları Bağlamında Suriyeli Mülteci Çocukların Haberlerde Temsili” başlıklı çalışmasında, Birgün, Hürriyet, Radikal ve Yeni Şafak gazetelerinin internet sitelerinde altı aylık sürede yayınlanan haberleri, içerik ve söylem analizi yöntemi ile incelemiştir. Çocuk içerikli haberlere hak haberciliği perspektifinden bakan bir başka çalışma Feyyaz Fırat tarafına yapılmıştır. Fırat (2016), “Çocuk

Odak'sız' Habercilik: İnternet Sitelerinde Çocuk İçerikli Haberlerin Sunumu ve Etik İhlaller" başlıklı çalışmasında, Hürriyet, Habertürk, Sözcü ve Haberler.com'un internet sitelerinde çocuk içerikli haberlere ne oranda yer verdikleri ve bu haberlerin sunumunda ne tür etik ihlaller yapıldığını incelemiştir.

Öte yandan, yerel basında çocuk odaklı habercilik üzerine bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yaygın basına bir alternatif sunan yerel basın, demokrasinin ve çoksesliliğin korunması bakımından büyük önem taşımaktadır. Suat Gezgin, yerel basını "demokrasinin temeli, halkın sesi ve bilgi kaynağı" olarak tanımlamaktadır (Gezgin, 2007, s. 177). Metin Işık, günümüzde yerel basının yöre halkının kültürel kimliğini korumak, haklarına sahip çıkmak ve yöreye saygın bir konum kazandırmak gibi görev ve yükümlülükler üstlendiğini belirtmektedir (Aktaran Girgin, 2009, s. 238). Yaygın basının alternatifi olarak yerel basının hak haberciliğine ve çocuk odaklı haberciliğe nasıl yaklaştığı sorusundan hareketle, bu çalışmada Antalya yerel basınından Akdeniz Gerçek ve Antalya Gündem gazeteleri örneklem olarak alınmıştır. Dolayısıyla, çalışmanın üçüncü bölümünde, yerel basın ve Antalya basınına değinme gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın temel amacını, çocukların medyada yer alış biçimlerine dair sorunları bir kez daha gündeme getirerek, Akdeniz Gerçek ve Antalya Gündem gazetelerindeki haberlerin çocuk odaklı habercilik bağlamında incelenmesi oluşturmaktadır.

Hak Haberciliği Anlayışı ve Çocuk Odaklı Habercilik

Kitle iletişim araçlarının haber üretim ve aktarım sürecinde ideoloji kavramı çoğu kez belirleyici bir rol oynamakta, farklı yayın kuruluşları tarafından aynı olaylar farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Haber metinleri aracılığıyla egemen toplumsal anlamlar kurularak yeniden üretilmektedir. Bu durum gündelik dilimize yerleşmiş olan dilin ideolojik durumundan kaynaklanmaktadır. Geleneksel haberciliği hak ihlali yapan bir anlatı türü olarak kabul eden hak haberciliği de işte tam da bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Medya'da nelerin nasıl temsil edildiği doğrudan insan haklarıyla ilişkilidir. Gerek dünyada gerekse Türkiye'de haber metinleri incelendiğinde çoğu kez insan haklarına yönelik ihlallerle karşılaşılmalıdır. Çiler Dursun, haber ve insan hakları arasındaki ilişkiye değinirken bu ikisi arasında hem "dolaylı ve örtük bağlantı" hem de "doğrudan ve açık bağlantı" bulunduğunu belirtmektedir (Dursun, 2007, s. 106). Dursun'a göre, haber ve insan hakları arasındaki dolaylı ve örtük bağlantı haberin hayatlarını ve kendilerini temsil ettiği, gösterdiği ve sergilediği insanların varoluşlarına ciddi bir müdahalede bulunmasından kaynaklanmaktadır.

Haber, onları kategorize ederek, sınıflandırarak, “iyi” veya “kötü”, “köle veya efendi”, “kurban” veya “fail” konumuna hapsederek bu müdahalesini gerçekleştirmektedir (Dursun, 2007, s. 106). Tersiz ise, haberde var olan bu ikili karşıtlıkların temelinde, tüm siyasal, ekonomik ve toplumsal alanlara nüfuz etmiş olan ‘biz’ ve ‘onlar’ ayrımının yattığını belirtmektedir (Aktaran Tokdoğan, 2013: 13).

Haber ve insan hakları arasındaki doğrudan ve açık ilişki ise haberin insan haklarına yönelik temsillerle, hak kavrayışımızı ve insan haklarına ilişkin algılayışımızı sorunlu olarak etkilemesinden kaynaklanmaktadır (Dursun, 2007, s. 106). Başka bir ifadeyle, haber üretim sürecinde gerçekleştirilen hak ihlallerinin, toplumun hak algısını olumsuz yönde etkileyebileceğini söylemek mümkündür. Dursun, doğuştan gelen yaşama, özgürlük gibi haklar ile tarih boyunca gelişerek evrensel geçerlilik kazanan yasalar önünde eşitlik, onur kırıcı muameleye maruz kalmama gibi temel haklarla ilgili konularda niteliği, yönü ve sonuçları açısından oldukça sorunlu bir habercilik yapıldığını belirtmektedir (Dursun, 2007, s. 106). Medya yoluyla yapılan insan hakları ihlallerinin altında büyük ölçüde neoliberal politikalarla birlikte dönüşen sahiplik yapısı olduğunu belirten Besim Yıldırım ise, medya profesyonellerinin insan hakları konusundaki birikimini ve tutumunu da göz ardı etmemek gerektiğini, hak ihlallerinin medya yoluyla meşrulaştırılabildiğini ifade etmektedir (Yıldırım, 2016, s. 111-112).

Yaygın medyada yer alan tüm bu hak ihlallerin önüne geçmek için farklı habercilik arayışları ortaya çıkmıştır. Hak odaklı habercilik de bu yeni arayışlardan biridir. Bir kavram olarak “hak haberciliği” ilk kez Bağımsız İletişim Ağı (BİA) tarafından kullanılmıştır. 1997 yılında IPS İletişim Vakfı, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) ve Türk Tabipleri Birliği (TTB) girişimleriyle İstanbul’da temelleri atılan BİA projesi, Türkiye’deki medya ortamının çoğullaşması ve demokratikleşmesi adına yaygın medyaya bir alternatif sunmayı amaçlamıştır. Medya metinlerinin ve özelde de haber metinlerinin hak ihlalleri içerdiği düşüncesi hak haberciliği kavramın çıkmasında etkili olmuştur.

Hak haberciliği, “hak ihlallerini görmezden gelmeyen, “ötekileri” haber yapmak için mutlaka bir hak ihlalinin konusu / faili olmalarını beklemeyen, herhangi bir haberi yaparken hak ihlaline yol açmayan bir habercilik” türü olarak tanımlanmaktadır (Alankuş, 2007, s. 22). Hak haberciliğinin amacı, hak haberlerini haber yapan sorumlu bir gazeteciliğin ötesinde, geleneksel haber anlayışını da dönüştürecek şekilde rutin haberlerini yaparken de hak ihlali yapmayan ve hakları gözetken bir gazetecilik anlayışı benimsemektir.

Hak haberciliği kavramı, insan hakları haberciliği, kadın odaklı habercilik ve çocuk odaklı habercilik olmak üzere üç başlık altında ele alınmaktadır. Sadece insan hakları haberciliği

kavramıyla yetinilmeyerek neden kadın ve çocuk odaklı haberciliğe ihtiyaç duyulduğu sorusuna açıklık getiren Sevda Alankuş, insan denildiğinde hala çoğunlukla “beyaz” erişkin erkeğin esas alındığını, kadınlara ve çocuklara mevcut eşitsizlikler nedeniyle olumlu ayrıcalıklarla yaklaşılması gerektiğini belirtmektedir (Alankuş, 2012, s. 24-25).

Çalışmanın konusu olan çocuk odaklı habercilik kavramını, “çocuklara ilişkin yasalarda ve uluslararası sözleşmelerde belirtilen haklarının haber yazım ve sunum sürecinde göz önünde bulundurulması” olarak tanımlamak mümkündür (Fırat, 2016, s. 824). Başka bir ifadeyle, çocuk odaklı habercilik, çocuk haklarını gözetken, çocuğun yararını öne çıkaran bir habercilik anlayışı olarak ifade edilebilir.

Ragıp Duran, medyada çocuk hakları ihlaline yönelik iki önemli probleme dikkat çekmektedir. Duran’a göre bunlardan ilki, çocuk odaklı olup da hak ihlali yapan haberlerken ikincisi, haber konusu doğrudan çocuk olmamakla beraber, yaygın gazetecilik/habercilik pratikleri içinde çocuğu yok sayarak, çocuk perspektifini dışlayarak yapılan hak ihlalleridir (Duran, 2012, s. 257).

Bu çalışmada da, Antalya yerel basınından Akdeniz Gerçek ve Antalya Gündem gazetelerinde yayımlanan çocuklara yönelik haberler ele alınırken, hem konusu doğrudan çocuk olan haberler, hem de haberin öznesi doğrudan çocuk olmamasına karşın içinde “çocuk” geçen haberler incelemeye alınmıştır. Böylelikle, yaygın basında yok sayılan, geri plana itilen ya da görmezden gelinen çocukların, yerel basında ne ölçüde görünür olduğu ya da olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Çocuk Hakları Alanında Yapılan Yasal Düzenlemeler

Çocuk hakları ve çocuğun korunmasına yönelik düşüncelerin temelleri çok eskiye dayanmaktadır. Çocuk hakları konusunda ilk toplumsal politika belgesinin 1779 yılında İsviçre’nin Zürih Kantonu’nda yayınlanan bir emirname olduğu bilinmektedir (Talas, 1990, s. 203). Bununla birlikte, uluslararası hukuk temelinde çocuğun korunmasına yönelik girişimler 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkmıştır. Jules de Jeune, 1894 yılında, Uluslararası alanda çocukların korunmasına ilişkin bir örgütün gerekliliği düşüncesi ortaya atmış ve bu amaçla Paris’te özel bir toplantı yapılmıştır. Ancak, I. Dünya Savaşı’nın çıkması yapılan çalışmaların kesintiye uğramasına neden olmuştur (Akyüz, 2010, s. 36).

Dirican, uluslararası alanda I. Dünya Savaşı’nın sonuna kadar çocukların haklarını kapsayan herhangi bir bildirge yayımlanmadığını belirtmektedir (Dirican, 2018, s. 44). Özellikle, Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra, Avrupa’da çocukların korunması büyük önem kazanmıştır (Deveci, 2014, s. 19). Savaş, yıkık binaların, harap ve terk edilmiş evlerin yanı sıra,

kimsesiz ve yersiz yurtsuz kalan birçok çocuğu da geride bırakmıştır. Savaş sonrası durumun çocukların korunması konusunu üst sıralara taşıdığını söylemek mümkündür.

1924 yılında Milletler Cemiyeti tarafından kabul edilen “Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi” bu alandaki ilk belge olma özelliğine sahiptir (Dirican, 2018, s. 44). 1928 yılında Atatürk tarafından imzalanarak Türkiye’nin de kabul ettiği Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi’nde çocukların yaşatılmaları, gelişmeleri ve korunmaları temel ilke olarak ele alınmaktadır.

Çocuk haklarına yönelik gerçekleştirilen ikinci uluslararası düzenleme 1959 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi’dir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirisi’nin kabulünden tam otuz yıl sonra, aynı tarihte, 20 Kasım 1989’da çocuk haklarını belirlemede, koruma ve geliştirmede büyük önem taşıyan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS) kabul edilmiştir (Odman, 2008, s. 3). Türkiye sözleşmeyi 14 Eylül 1990 tarihinde imzalamıştır. Sözleşme, 1994 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılan bir onay yasası ile onaylanarak 27 Ocak 1995 tarihinde 22184 sayılı resmi gazetede yayınlanmış ve 4058 sayılı yasa ile iç hukuk kuralına dönüşmüştür (Onat ve Akço, 2012, s. 77).

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 54 maddeden oluşmaktadır. Sözleşmenin 1. maddesinde, 18 yaşın altındaki her insan çocuk olarak tanımlanmakta, 2. maddesinde ise çocuklar arasında dil, din, ırk, cinsiyet ve benzeri nedenlerle ayrımcılık yapılması yasaklanmaktadır (UNICEF, 2004). Onat ve Akço, ÇHS’de öne çıkan diğer temel anlayışları şöyle sıralamaktadır (2012, s. 78):

- Çocuklar arasında ayrımcılık yapılması yasaktır,
- Çocuğun yararına bilinci öncelik verilmelidir,
- Çocuğun görüşü alınmalı ve katılımı sağlanmalıdır.

Sözleşmenin 3. maddesinde yer alan çocuğun yüksek yararına öncelik verme ilkesi, çocuğun menfaatleri toplumsal veya bireysel başka menfaatlerle çakıştığında, çocuğun menfaatine öncelik tanınmasını ifade etmektedir. Sözleşmenin 3 maddesi ve 12. maddede yer alan çocuğun görüşünü serbestçe ifade etme, görüşlerinin dikkate alınmasını isteme ve katılma hakkı çocuk odaklı bir habercilik anlayışı için yol gösterici maddeler arasındadır. Medya’da çocuklara daha fazla yer verilmeli, onlara kendilerini ifade etme hakkı tanınmalı ve medyaya katılımları sağlanmalıdır. Çocuğun yararını gözetken bir habercilik için çocuğun medyaya katılımının sağlanması ve görüşlerinin alınması kaçınılmazdır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 34. maddesi ise çocuğun cinsel istismarına yönelik yükümlülüklerle ilişkilidir. Buna göre, taraf devletler, çocuğu, her türlü cinsel sömürüye ve cinsel suistimale karşı koruma güvencesi verirler. Çocuğun yasadışı bir cinsel faaliyete girişmek üzere kandırılması veya zorlanması; fuhuş ya da diğer yasadışı cinsel faaliyette bulundurulması; pornografik nitelikli gösterilerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesini önlemekle yükümlüdürler.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin yanı sıra, Türkiye'de 9 Haziran 2004'te kabul edilen 5187 sayılı Basın Kanunu'nun "kimliğin açıklanmaması" başlıklı 21. maddesinde, 18 yaşından küçük olan suç faili veya mağdurlarının, kimliklerinin açıklanması ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın yapılması yasaklanmış ve bu yasayı ihlal edenlere para cezası öngörülmüştür (Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, 2004). Bununla birlikte, Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde "gazetecinin doğru davranış kuralları" başlığı altında çocuğun medyada yer alış biçimine ilişkin gazetecinin izlemesi gereken yol şöyle ifade edilmektedir (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, 2019):

Çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda sanık, tanık ya da mağdur (maktul) olsun, 18 yaşından küçüklerin açık isimleri ve fotoğrafları yayınlanmamalıdır. Çocuğun kişiliğini ve davranışlarını etkileyebilecek durumlarda, gazeteci, bir aile büyüğünün veya çocuktan sorumlu bir başkasının izni olmaksızın çocukla röportaj yapmamalı veya görüntüsünü almaya çalışmamalıdır.

Ulusal ve uluslararası düzeyde kabul edilen yasalarla her ne kadar çocuklar koruma altına alınmaya çalışılsa da, medya çocuğu haber metinlerine konu alış biçimleriyle ya da çocuğu doğrudan yok sayarak bu yasaları sıkça ihlal etmektedir.

Yerel Basın ve Antalya Basını

Yerel basını en genel biçimde, yalnızca belirli bölgelerde yayınlanan ve okunan, ulusal haberlerden çok yayındığı yöre halkını ilgilendiren konuları ele alan, yayınlandıkları yörenin haberlerini ve sorunlarını dile getiren basın organları olarak tanımlamak mümkündür. Yerel basın organları vatandaşların yaşadıkları şehir ve beldelerindeki sorunlar, olaylar, ekonomik ve sosyal gelişmeler ve yerel yönetimlerin aldığı kararlar hakkında bilgi sahibi olmaları açısından oldukça önemlidir (Gezgin, 2007, s. 177).

5187 sayılı Basın Kanunu'nda yerel basın olgusu, "yerel" ve "bölgesel" süreli yayınlar bağlamında ele alınmıştır. Tek bir yerleşim yerinde ya da en az üç komşu ilde ya da en az bir

coğrafi bölgede yayınlanan yayınlar “yerel” ve “bölgesel” süreli yayınları ifade edilmektedir. Öte yandan, her coğrafi bölgede en az bir ilde yayınlanan ve ülkenin en az yüzde 70’ine dağıtılan yayınlar ise “yaygın süreli yayınlar” şeklinde tanımlanmaktadır (Basın Kanunu, 2004). Bu doğrultuda, Antalya’da yayınlanan ve Antalya halkının gazeteler Antalya yerel basını oluşturmaktadır.

Antalya’da yerel basın faaliyetleri 1920’li yıllara kadar uzanmaktadır. Haydar Rüştü Öktem tarafından çıkarılmış olan ve 533 sayı yayınlanan Antalya’da Anadolu gazetesi şehrin ilk gazetesi olma özelliğini taşımaktadır. Ömer Sami Çoşar, “Antalya’da Anadolu’nun ilk nüshasının uzun ömrü boyunca tek gazete basmamış, küçük bir el makinesinde...” 19 Aralık 1920 tarihinde basıldığını belirtmektedir. (Çoşar’dan aktaran Güçlü, 2012, s. 38)

Şehrin ikinci gazetesi ve Antalya’nın ilk günlük ve yerel gazetesi, 9 Eylül 1922 tarihinde yayın hayatına başlayan Antalya Gazetesi’dir. Kurucusu “Patriot” (Vatanperver) lakabı ile tanınan Mehmet Emin Adıson’dur (Çimrin, 2019). Antalya’da yayınlanmış en eski diğer yerel gazeteler ise Akdeniz (9 Mart 1925), Yeni Türkiye (1 Ocak 1926), Resmi Antalya (29 Ekim 1927) ve Zümrütova (21 Aralık 1927) gazetesidir (Atabek ve Bayram, 2009, s. 11-12).

Günümüzde de Anadolu’nun güçlü yerel basın geleneğine sahip şehirlerinden biri olma özelliğini taşıyan Antalya’nın merkezinde ve ilçelerinde haftalık ve günlük olmak üzere çok sayıda yerel gazete ve dergi yayınlanmaktadır. Sadece Antalya’nın merkezinde yayınlanan, Basın İlan Kurumu’na kayıtlı gazete sayısı 19’dur. Bu gazetelerden Akdeniz Gerçek, Akdeniz Manşet, Akdeniz’de Yeni Yüzyıl, Antalya Son Haber, Antalya Ekspres, Antalya Gündem, Antalya Hilal, Antalya Körfez, Gazete Bir, Hürses, İleri, Meydan Akdeniz ve Antalya Ses günlük olarak yayınlanırken, Güney Haberci Aksu, Manavgat Pusula Haber, Antalya Aksu, Aksu Hakimiyet, Aksu Olay ve Aksu Vatan gazeteleri haftalık olarak yayınlanmaktadır. Öte yandan, Antalya’nın ilçelerinde günlük yayınlanan gazete sayısı 22, haftalık yayınlanan gazete sayısı ise 14 olarak belirtilmektedir. Bununla birlikte, şehirde toplam 11 dergi yayınlanmaktadır.²

Çalışmaya konu olan ve Antalya’nın merkezinde günlük olarak yayınlanan Antalya Gündem gazetesi 31 Aralık 2001 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Antalya Basın İlan

² Antalya’da yayınlanan haftalık ve günlük gazetelere ve dergilere ilişkin veriler 12.02.2019 tarihinde Antalya Basın İlan Kurumu ile görüşülerek alınmıştır. Bu veriler, Basın İlan Kurumu’na kayıtlı gazete ve dergilerle sınırlıdır.

Kurumu’ndan alınan bilgiye göre, gazetenin günlük tirajı 406’dır. 24 Mayıs 2004 tarihinde yayına başlayan Akdeniz Gerçek gazetesinin günlük tirajı ise 414’tür.

Çalışmanın Yöntemi ve Sınırlılıklar

Yerel basında çocuklara ilişkin haberlerin çocuk odaklı habercilik bağlamında nasıl sunulduğunun araştırıldığı bu çalışmada, ilk olarak içerik çözümlemesi kullanılmıştır. Geray, içerik çözümlemesini, iletişim içeriğinin, genellikle önceden belirlenmiş sınıflamalar çerçevesinde sistematik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan bir araştırma yöntemi olarak tanımlamaktadır (Geray, 2011, s. 151). Çalışmanın amacı doğrultusundaki bazı sorulara yanıt bulmak içerik çözümlemesi yöntemini gerektirmiştir. Öte yandan, çalışmada çocuklara ilişkin haberlerle ilgili genel bir bilgi vermenin yararlı olacağı düşünülmüştür.

İçerik çözümlemesinin ardından elde edilen nicel verilerden de yararlanılarak örnek haberler çocuk odaklı habercilik bağlamında yorumlanmıştır. Çocuk odaklı habercilikte haber insan haklarına ve çocuk haklarına uygun bir şekilde sunulmakta, haberde çocukların haklarını ihlal edecek unsurlar bulunmamaktadır. Bununla birlikte, çocuk odaklı habercilik, haber metinlerinde çocuk sesini duyurabiliyor mu? Dezavantajlının (ötekinin) lehine odaklı bir habercilik benimseniyor mu? Haberde haklar konusunda bir bilgilendirme var mı? gibi sorulara da yanıt aramaktadır.

Çalışmanın sınırlılıklarını, 21 Eylül 2018 – 4 Ekim 2018 tarihleri arasında, Antalya yerel basınından Akdeniz Gerçek ve Antalya Gündem gazetelerinde yayınlanan çocuk içerikli haberler oluşturmaktadır. Bu tarihler arasında toplamda 24 gazete incelenmiştir.

Çalışmanın amacı doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmaktadır:

1. Çocuk içerikli haberlerin gazetelerin toplam haber sayısına oranı nedir?
2. Çocuğa ilişkin “olumlu” haberlerin ve “olumsuz” haberlerin dağılımı nasıldır?
3. Çocuk içerikli haberlerin kategorilere göre dağılımı nasıldır?
4. Çocuklar ile ilgili haberlerde haberin öznesi ve haberin kaynağı olarak çocukların görüşüne ne oranda yer verilmektedir?
5. Suç ve mağduriyet içerikli haberlerde “kimliğin açıklamama” kuralına ne oranda uyulmuştur?
6. Çocuk içerikli haberler hak ihlali içermekte midir?

Çalışmanın Bulguları

Bu bölümde, çalışmanın amacına ilişkin bulgulara yer verilmiş, içerik çözümlemesi yöntemiyle elde edilen bulgular çocuk odaklı habercilik bağlamında yorumlanmıştır.

Çalışmada ilk olarak, 21 Eylül 2018 – 4 Ekim 2018 tarihleri arasında dağıtımı yapılan Akdeniz Gerçek ve Antalya Gündem gazetelerinde çocuk içerikli haberlerin dağılımı incelenmiştir.

Tablo 1. Çocuk Haberlerinin İncelenen Gazetelere Göre Dağılımı

Gazeteler	Haber Sayısı	Çocuk Konulu Haberler	Yüzde (%)
Akdeniz Gerçek	321	23	%7,1
Antalya Gündem	583	30	%5.1

Tablo 1, Akdeniz Gerçek ve Antalya Gündem gazetelerinde çocuk içerikli haberlerin dağılımını sunmaktadır. Buna göre, Akdeniz Gerçek gazetesinde yayınlanan haberlerin yüzde 7.1’ini çocuk içerikli haberler oluşturmaktadır. Antalya Gündem gazetesinde ise toplam 583 haber yayınlanmıştır ve bu haberlerin sadece yüzde 5.1’i çocuk içerikli haberlerdir. Her iki gazetede yayınlanan çocuk içerikli haberlerin sayısı ise 53’tür.

Tablo 2. Çocuk Haberlerinin Gazetelere Göre Konumları

Gazeteler	1. Sayfa	2. Sayfa ve Devam Sayfası	İç Sayfalar	Arka Kapak
Akdeniz Gerçek	-	6	16	1
Antalya Gündem	-	2	25	3

Tablo 2’de Antalya Gündem ve Akdeniz Gerçek gazetelerinde yayınlanan çocuk içerikli haberlerin gazetelere göre konumları araştırılmıştır. Her iki gazetede yayınlanan çocuk içerikli haberlerin büyük bir bölümü iç sayfalarda yer almaktadır. Akdeniz gazetesi 23 çocuk içerikli haberden 16’sını iç sayfalarda yayınlarken, Antalya Gündem gazetesi, 30 çocuk içerikli haberin 25’ini gazetenin iç sayfalarında yayınlamıştır. Bununla birlikte, her iki gazete de birinci sayfadan yer verdikleri haberlerin tamamını devam sayfalarına da yönlendirmiştir.

Tablo 3. Çocuk Haberlerinin İçeriği

Gazeteler	Olumlu		Olumsuz		Nötr	
	n	%	n	%	n	%
Akdeniz Gündem	12	52,1	8	24,9	3	13
Antalya Gerçek	16	53,3	11	36,6	3	10
Toplam	28	52,8	19	35,8	6	11,3

Tablo 3’te gazetelerdeki çocuk haberlerinin içerikleri “olumlu”, “olumsuz” ya da “nötr” olarak sınırlandırılmıştır. Çocuğun, cinayet, cinsel istismar, suç gibi içeriklerle sunulduğu haberler olumsuz olarak nitelendirilirken, çocuğun başarısını işleyen ya da çocuğun yararına olan sosyal sorumluluk projelerinde çocuğu haberleştiren içerikler olumlu olarak değerlendirilmiştir. Öte yandan reklam içerikli çocuk haberleri nötr olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda, incelenen 53 haberin yüzde 52,8’inde çocuklar olumlu örneklerle sunulurken, yüzde 35,8’inde olumsuz örneklerle sunulmuştur. Çocuğun olumsuz örneklerle sunulduğu yüzde 35,8’lik oran önemsenemeyecek büyüklükte olsa da, araştırmanın yapıldığı zaman aralığında her iki gazetede de çocuğa ilişkin olumlu haberlere daha fazla yer verilmiştir.

Tablo 4. Çocuk içerikli haberlerin kategorilere göre dağılımı

Kategoriler	n	%
Öğrenci	6	11,3
Kaza mağduru	4	7,5
Cinsel istismar mağduru	3	5,7
Cinayet + Cinsel istismar	1	1,9
İhmal mağduru	4	7,5
Suça itilen çocuk	2	3,8
Sağlık mağduru	1	1,9
Engelli	4	7,5
Engelli + Sağlık mağduru	2	3,8
Sporcu	6	11,3
Sosyal sorumluluk hedefi	14	26,5
Diğer (reklam aracı, vb...)	6	11,3
Toplam	53	100

Gazeteler tarandıktan sonra, çocuk içerikli haberlerin sunuluş biçimine yönelik belirli kategoriler oluşturulmuştur. Çocuğun mağdur olarak ele alındığı haberler, haberin içeriğine göre cinsel istismar mağduru, kaza mağduru, sağlık mağduru ve ihmal mağduru olarak

sınıflandırılmıştır. Böylesi bir detaylandırmanın çocuğun haberlerde sunulmuş biçiminin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Öte yandan, kimi haberlerde çocuk hem cinayet hem de cinsel istismar mağduru ya da hem engelli hem de sağlık mağduru olarak yansıtılmıştır. Bu haberler, “Cinayet + cinsel istismar” ve “Engelli + sağlık mağduru” olarak kategorilere ayrılmıştır. Her iki gazetede incelenen 53 çocuk haberinden 15’inde, başka bir ifadeyle yüzde 28,3’ünde çocuklar mağdur olarak ele alınmıştır. İncelenen haberlerin büyük bir kısmını ise yüzde 26,5’lik bir oranla sosyal sorumluluk hedefi olarak sunulan çocuklar oluşturmaktadır.

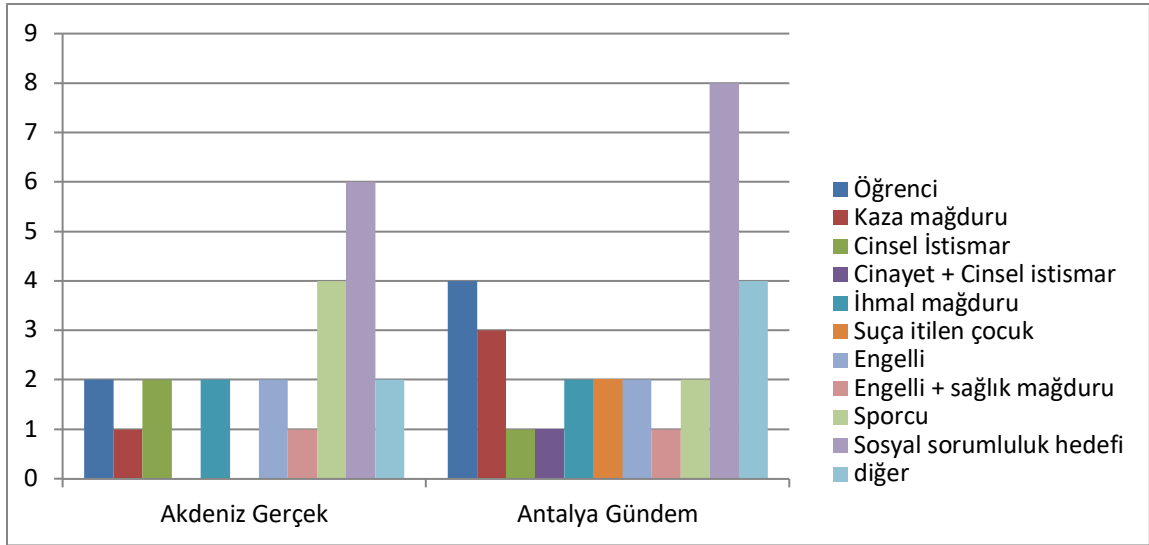
İncelenen gazetelerde, çocukların eğitim, sağlık ve diğer sosyal haklarına yönelik bazı haberlerde, çocukların bu haklara eşit şekilde erişiminin sağlanması devletin asli görevi olarak yansıtılmamakta, bireysel bir sorun olarak işlenmektedir. Görsel 1’de yer alan haberde, SMA hastası çocuğun ilaçlarının SGK tarafından kesildiği belirtilmekle birlikte, haberde daha çok annenin çaresizliği vurgulanmakta ve hastalık gibi çocuğun yaşam hakkını ilgilendiren bir durumda devletin yükümlülüklerinden söz edilmemektedir. Çocukların eğitim mağduru olduğu diğer haberde ise çocukların mağduriyetinden söz edilirken, haber metninde çocuğun eğitim hakkını vurgulayan bir bakışın eksikliği göze çarpmaktadır (Şekil 2).

Görsel 1: Akdeniz Gerçek – 01.10.2018

Görsel 2: Antalya Gündem – 26.09.2018

Grafik 1. Haber kategorilerinin gazetelere göre sayısal dağılımı

Araştırmada incelenen tarih aralığında, Antalya Gündem gazetesi çocuk içeriklerinde sosyal sorumluluk projelerine en çok yer veren gazete olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsel istismar haberlerinin en fazla yer aldığı gazete ise Akdeniz Gerçek gazetesi olmuştur. Öte yandan, iki gazetede ağırlıklı olarak haber metinlerinde çocukları sosyal sorumluluk hedefi olarak sunmuştur.

Tablo 5 Çocuk içerikli haberlerde kimliğin kullanımı

Gazeteler		İsim/Soyadı Baş Harfleri	İsim Açık Soyadı Baş Harfi	İkisi de Belirtilmiş	İkisi de Belirtilmemiş	Toplam
Akdeniz Gerçek	n	2	1	5	-	8
	%	25	12,5	62,5	-	100
Antalya Gündem	n	3	2	5	1	11
	%	37,5	25	62,5	-	100

Daha önce de belirtildiği üzere, Türkiye’de 9 Haziran 2004’te kabul edilen 5187 sayılı Basın Kanunu’nun “kimliğin açıklanmaması” başlıklı 21. maddesinde, 18 yaşından küçük olan suç faili veya mağdurlarının, kimliklerinin açıklanması ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın yapılması yasaklanmıştır. Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi’nde de çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda sanık, tanık ya da mağdur (maktul) olsun, 18 yaşından küçüklerin açık isimlerinin ve fotoğraflarının yayınlanamayacağı belirtilmektedir.

Bu bağlamda, Tablo 5’te çocuk içerikli haberlerde kimliğin kullanımı incelenirken, araştırmanın amacı doğrultusunda her iki gazetede de suç ve mağduriyet konularıyla gündeme

gelen çocukların haberleri ele alınmıştır. Başka bir ifadeyle, çocuklara yönelik olumsuz haberlerde kimliğin teşhiri incelenmiştir. Tablo 3'te belirtildiği üzere, araştırma kapsamındaki iki gazetede çocuğun olumsuz örneklerle sunulduğu haber sayısı 19'dur. Her iki gazete de çocuğun sağlık mağduru olduğu haberlerde ismini ve soyadını açıkça belirterek kimliğini açıklamıştır. Çocuğun sağlık mağduru olarak sunulduğu haberlerde fotoğraflara da yer verildiği görülmektedir.

Her iki gazetede toplamda 4 suça itilen çocuk haberi yer almaktadır. İki gazete de uyuşturucu madde kullanımı nedeniyle yaşamını yitirdiği öne sürülen çocuğun haberinde ismini açıkça belirtmiş, soyadının ise baş harfini kullanmıştır. Hırsızlık suçuyla ilişkilendirilen çocuğun haberinde ise sadece adının ve soyadının baş harfleri kullanılmış ve çocuğun kimliği teşhir edilmemiştir.

Bununla birlikte, her iki gazetenin de cinsel istismar içerikli haberlerde “kimliği açıklamama” kuralına uyduğu görülmektedir. Ancak, Antalya Gündem gazetesi “cinsel istismar + cinayet” kategorisinde değerlendirilen ve cinsel istismara uğrayan çocuğun yaşamını yitirdiği haberde çocuğun kimliğini açıklamıştır (Görsel 3).

Görsel 3. Antalya Gündem (29.09.2018)

Görsel 3'te yer alan ve yaşamını yitiren çocuğun cinsel istismarını konu alan habere “kamu yararının gözetilmesi” ve “kişilik hakkı” bağlamında yaklaşmak mümkündür. Her çocuğun kişilik hakları vardır. Türk Medeni Kanunu'nun 28. Maddesi'ne göre “Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer. Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder.” Kişilik hakları, kişinin doğumuyla başlar ve ölümüyle sona erer (Türk Medeni Kanunu, 2001).

Çocuğun kişilik haklarının korunması bakımından, 18 yaşından küçük olan suç faili veya mağdurlarının, kimliklerinin açıklanması ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın yapılması yasaklanmıştır. Habere (Görsel 3) konu olan çocuk yaşamını yitirip kişilik haklarını kaybetse de, haberde kimliğinin açıklanması herhangi bir kamu yararı da sağlamamaktadır. Hak haberciliğinde bu gibi durumlarda sorulması gereken soru “Bu bilgiyi paylaşmam kamu yararı sağlıyor mu?” olmalıdır. Dolayısıyla bu haberde, hukuksal açıdan bir ihlal bulunmasa da etik ihlalin söz konusu olduğunu söylemek mümkündür.

Öte yandan, Görsel 3’teki haber, çocuğun yaşam hakkına değinmesi, hak derneklerinin görüşlerine yer vermesi ve haber metninde olay odaklı değil de sorun odaklı bir yaklaşım benimsenmesi bakımından örnek olarak gösterilebilir niteliktedir.

Tablo 6 Çocuk içerikli haberlerde fotoğraf kullanımı

	n	%
Çocuğun olayla ilgili fotoğrafı	31	58,4
Çocuğun olayla ilgisi olmayan fotoğrafı	2	3,77
Haberle ilgili olmayan fotoğraf (arşiv)	4	7,6
Yetkililerin fotoğrafı	4	7,6
Olayla ilgili olup, çocuğun yer almadığı fotoğraf	7	13,2
Fotoğraf kullanılmayan haber	5	9,43
Toplam	53	100

Tablo 6’da çocuk içerikli 53 haberin yüzde 58,4’ünde çocuğun olayla ilgili fotoğrafına yer verildiği görülmektedir. Fotoğraf kullanılmayan haberler ise sadece yüzde 9,43’lük bir bölümü oluşturmaktadır. Çocuğun sportif başarısı, sosyal sorumluluk hedefi olarak çocuk ya da sağlık mağduru olarak sunulan çocuk haberlerinde her iki gazetede çocuğun görsellerine yer verilmiştir. Bununla birlikte, gazetelerde yer alan topla 4 cinsel istismar haberinde, habere konu olan çocuğun görseli kullanılmamış, haberlerin birinde arşiv fotoğrafı kullanılırken, diğer üçünde adliye önünde basın açıklaması yapan yetkililerin görseline yer verilmiştir. Gazetelerde cinsel istismar haberlerinde çocuğun fotoğrafının kullanılmasına yönelik bir hak ihlali görülmemekte, bu haberlerde her iki gazete de çocuk görseline yer vermemeye özen göstermektedir. Buna karşın, çocuğun suçla ilişkilendirildiği haberlerden birinde, fotoğraf kullanımından dolayı hak ihlali bulunmaktadır. Söz konusu haberde, çocuğun olaya ilişkin olmayan bir görselini kullanan gazete, her ne kadar çocuğun yüzünü bulanıklaştırsa da, çocuğun yüzü tanınmaktadır ve başarılı bir bulanıklaştırma yapılmamıştır.

Tablo 7. Haberde çocuğun görüşüne yer verme oranı

Gazeteler	Haber sayısı	Çocuğun görüşü	%
Akdeniz Gerçek	23	1	4,3
Antalya Gündem	30	-	-

Çocuklar ile ilgili haberlerde haberin öznesi ve haberin kaynağı olarak çocukların görüşüne ne oranda yer verildiğine ilişkin sonuçlar bir hayli problemlidir. Her iki gazetede de 53 çocuk içerikli haberden sadece 1’inde çocuğun görüşüne yer verilmiştir. Bu ise çocuğun medyaya katılımının sağlanmadığını göstermektedir. Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 13. Maddesi’ne göre “Her çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir.” 14. Maddesi’ne göre, “Her çocuk din ve vicdan özgürlüğü ve düşünce ve ifade özgürlüğüne sahiptir”; 17. Maddesi’ne göre ise bilgi edinme, haberleşme hakkına sahiptir. İncelenen her iki gazetede de sadece 1 haberde çocuğun görüşüne yer verilmesi çocuğa yönelik bir ayrımcılığın ve hak ihlalinin göstergesidir.

Sonuç

Antalya yerel basınından Akdeniz Gerçek ve Antalya Gündem gazetelerinin çocuk odaklı habercilik bağlamında değerlendirildiği bu çalışmada, yaygın basına bir alternatif sunan yerel basında da çocukların yeterince temsil edilmediği, çocuklarının seslerini bu alternatif mecralarda da duyuramadığı sonucuna ulaşılmıştır. Akdeniz Gerçek gazetesinde yayınlanan haberlerin yüzde 7.1’ini çocuk içerikli haberler oluştururken, Antalya Gündem gazetesinde yayınlanan haberlerin sadece yüzde 5.1’i çocukları konu almıştır.

Yerel basında çocuk içerikli haberlerin sunumuna ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanmamasına rağmen yaygın basın üzerine çeşitli araştırmalar yapılmış ve benzer sonuçlar elde edilmiştir. Hürriyet, Habertürk, Sözcü ve Haberler.com haber siteleri üzerinden 6-20 Mayıs tarihlerini kapsayan dönemde, yaygın basında çocuk içerikli haberlerin sunumu ele alan Feyyaz Fırat, 15 günlük sürede 4 gazetede toplam sadece 122 haberin yer aldığını belirtmiş ve 20 milyonu aşan çocuk nüfusuna sahip olan ülkemizde, çocukların internet medyasında yeterince temsil edilmediğini gösteren önemli bir sonuç olduğunu ifade etmiştir (Fırat, 2016, s. 830). Bununla birlikte, Şule Yüksel Özmen (2012) ve Cem Tutar (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda da çocuk içerikli haberlerin oranının günlük bir gazetede yüzde 2’yi bile bulmadığı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, yaygın basında çocuğun temsili üzerine yapılan diğer çalışmalarda olduğu gibi, yerel basında da çocuklar yok sayıldığını ve ayrımcılığa uğradığını söylemek mümkündür. Elde edilen bulgular, çocuğun bilgi edinme ve haberleşme hakkına yeterince önem verilmediğini göstermektedir.

Öte yandan, incelenen gazetelerde haberin konusu ve öznesi olarak çocuğun görüşüne nerdeyse hiç yer verilmemesi söz konusu gazetelerde çocuk odaklı haberciliğin eksikliği konusunda büyük bir probleme işaret etmektedir. Haber metinlerinden sadece birinde çocuğun görüşüne yer verilmesi, çocuğun ifade özgürlüğünün yok sayıldığının bir işaretidir.

İncelenen gazetelerde yer alan sorunlu habercilik örneklerinin yanı sıra, çocuk haklarını gözetken ve çocuk odaklı haberciliği anlayışına örnek olabilecek haberlere de yer verildiği görülmektedir. Her iki gazete de araştırmanın dâhilinde bulunan zaman diliminde çocuğa ilişkin olumlu haberlere olumsuz haberlerden daha fazla yer vermiştir. Haberde olumlu bir olayın öznesi olarak sunulan çocuklar, diğer çocuklara rol modeli oluşturabilirler ya da temsil edilen olumluluk toplumda yaygınlaştırılabilir. İncelenen gazeteler, çocuğun suça itildiği, ihmal ve cinsel istismar mağduru olduğu haberlerin yanı sıra çocuğun başarısını işleyen ya da çocuğun yararına olan sosyal sorumluluk projelerinde çocuğu haberleştiren içeriklere de yer vermişlerdir.

Medyada çocuklara yönelik haberlerin sunuluş biçimleri, toplumların çocuğa dair mevcut algısını yansıtmanın yanı sıra, bu algıları dolaşıma sokarak yeniden üretmektedir. Medya temsil biçimleriyle, toplumun ve o toplumdaki karar alıcıların çocuklara yönelik tutumlarını yönlendirebilmektedir. Bu nedenle, toplumda çocuklara ilişkin duyarlılığın artırılması ve çocukların maruz kaldığı hak ihlallerinin önlenmesi konusunda medyaya büyük bir sorumluluk düşmektedir. Bu ise ancak haklar konusunda bilinçli ve sorumlu bir yayıncılık ilkesini benimseyen hak odaklı habercilik anlayışıyla mümkündür.

Kaynakça

- Akyüz, E. (2010). *Çocuk Hukuku: Çocukların Hakları ve Korunması*. Ankara: Pegem Akademi.
- Alankuş, S. (2007). BİA2 ve Hak Haberciliği Eğitim Çalışmaları Üzerine. *İnsan Hakları Haberciliği*. (Ed: S. Alankuş). İstanbul: IPS İletişim Vakfı, ss. 11-25.
- Alankuş, S. (2012). BİA2 ve Hak Haberciliği Eğitim Çalışmaları Üzerine. *Çocuk Odaklı Habercilik*. (Ed: S. Alankuş). İstanbul: IPS İletişim Vakfı, ss. 13-27.
- Alankuş, S. (2012). Önsöz: Neden Çocuk Odaklı Habercilik Kitabı?. *Çocuk Odaklı Habercilik*. (Ed: S. Alankuş). İstanbul: IPS İletişim Vakfı, ss. 27-75.
- Bilik, Ş. (2011). *Engellilere İlişkin Haberlerin Hak Haberciliği Bağlamında Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Çobaner, A. A. (2015). Çocuk Hakları Bağlamında Suriyeli Mülteci Çocukların Haberlerde Temsili. *Marmara İletişim Dergisi*. Sayı:24, ss. 27-54.
- Deveci, S. E. (2014) Savaşta Çocuk Ölümleri ve Yaralanmaları, *Çocuklar ve Savaş*, Ed. Burcu Tokuş, Halk Sağlığı Uzmanları Derneği: Ankara, ss. 9-22.
- Dirican, R. (2018). Tarihi Süreçte Çocukluk ve Çocuk Hakları. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(2), ss. 51-62.
- Duran, R. (2012). Çocuk Hakları Odaklı Habercilik ve Röportaj. *Çocuk Odaklı Habercilik*. (Ed: Sevdal Alankuş). İstanbul: İPS Vakfı Yayınları, ss. 255-268.
- Dursun, Ç. (2007). Hak Haberciliğinin Doğası ve Olanağı. *İnsan Hakları Haberciliği*. (Ed: Sevdal Alankuş). İstanbul. İPS Vakfı Yayınları, ss. 105-128.
- Dündar, P. Ve Deniz, Ş. (2010). Barış Gazeteciliği: Türk Yazılı Basınında 2003 Irak Savaşı Haberlerinin Değerlendirilmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(14), ss. 200-213.
- Eriksen, T. H. (2009). *Küçük Yerler Büyük Meseleler: Sosyal ve Kültürel Antropoloji*. (Çev. A. Erkan Koca). Ankara: Birleşik Yayınevi.
- Fırat, F. (2016). Çocuk Odak'sız' Habercilik: İnternet Gazetelerinde Çocuk İçerikli Haberlerin Sunumu ve Etik İhlaller. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2(4), ss. 817-833.
- Gencel Bek, M. (2011). Medyada Çocuk Hakları ve Etik İlkeler. *Çocuk Hakları ve Medya El Kitabı*. (Ed: M.R. Şirin). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, ss. 23-59.
- Geray, H. (2011). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş: İletişim Alanından Örneklerle*. Ankara: Genesis Kitap.
- Gezgin, S. (2007). *Türkiye'de Yerel Basın*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Girgin, A. (2009). *Türkiye'de Yerel Basın*. İstanbul: Der Yayınları.
- Güçlü, M. (2012). Antalya'da Yerel Basının İlk Temsilcisi: Antalya'da Anadolu Gazetesi, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 12(25), ss. 33-54.
- İnal, K. (2017) *Çocuk Hakları ve Siyaset*. İstanbul: Propaganda Yayınları.
- Kuş, Z., Karatekin, K., Öztürk, D. ve Elvan, Ö. (2016). When the child gets in the news? A case study on the national written media in Turkey. *Educational Media International*, 53(2), 118-138.
- Odman, T. (2008). *Çocuk Hakları Bağlamında Çocuk Mülteciler*. Mersin: Çağ Üniversitesi Yayınları.
- Onat, Y. ve Akço, S. (2012). Çocuk ve Habercilik. *Çocuk Odaklı Habercilik*, (Ed: Sevdal Alankuş). İstanbul: IPS İletişim Vakfı, ss. 75-135.
- Özer, Ö. (2011). *Haber Söylem İdeoloji: Eleştirel Haber Çözümlemeleri*, Literatürk: Konya.

- Özmen, Ş. (2012). Çocuğun Adı Yok: Televizyon Haberlerinde Çocuğun Sunumu ve Çocuk Hakları Bağlamında Değerlendirilmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, sayı: 34, ss. 66-82.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun Yok Oluşu*. (Çev. K. İnal). Ankara: İmge Kitabevi.
- Şentöregil, M. (2017). *Suriyeli Çocuk Sığınmacıların Türk Yazılı Basınında Temsili*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Talas, C. (1990). *Toplumsal Politik*. İmge Yayınevi: Ankara.
- Tutar, C. (2014). Yazılı Basında Çocuk Haklarının Temsili: Hürriyet, Cumhuriyet, Sabah Ve Zaman Gazeteleri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma. *Journal of Yasar University*, (9)34.
- Tokdoğan, N. (2013). Hak Haberciliğinde Temel Bir Uğrak: Kadın Odaklı Habercilik ve JİNHA Örneği. *Mülkiye Dergisi*, 37(3), ss. 9-35.

İnternet Kaynakları

- Atabek, Ü. ve Bayram, F. (2009). *Antalya'da İletişim*. Antalya. https://www.academia.edu/33837772/ANTALYADA_%C4%B0LET%C4%B0%C5%9E%C4%B0M_2009 (Erişim Tarihi: 09.02.2019).
- Çimrin, H. (2019). *Antalya Basın Tarihi*. <https://www.agc.org.tr/tr-TR/Antalya-Basin-Tarihi> (12.02.2019).
- UNICEF, (2004). *Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*, https://www.unicef.org/turkey/pdf/_cr23.pdf (Erişim tarihi: 2.02.2019).
- Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, (2019). *Türkiye Gazetecilik Hak ve Sorumluluk Bildirgesi*. <http://www.tgc.org.tr/bildirgeler/turkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi.html> (Erişim tarihi: 04.02.2019).
- Türk Medeni Kanunu, (2001). <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf> (Erişim tarihi: 11.02.2018).